

Glazba
**MJERILO
OTKAČENJA**

Manifestacija *Sedamdeset godina Johna Cagea* u Audiovizuelnom centru Studentskog centra u Zagrebu

Manifestacija s nazivom *Sedamdeset godina Johna Cagea* održana je u

počast znamenitom skladatelju, teoretičaru glazbe, filozofu, gljivaru... koji proslavlja svoj sedemdeseti rođendan. Idejni tvorci festivala, N. Gligo, V. Gudac i I. L. Galeta, odlučili su se za prezentaciju dvije Cageove skladbe (*Music of Changes* i *Sonatas & Interludes*) uvrštenje hepeninškog projekta Željka Jermana (*Prenošenje zvuka iz prostora u prostor*) te dva filmska i video-priloga (John Cage: *A Documentary* By Greg Burton; Nam June Paik: *A Tribute To John Cage*).

Uzmemo li za ozbiljno Cageovu postavku da je umjetnost krepka i korisna samo dotle dok iritira, valjalo bi ga držati za riječ: »Kad god sam iznašao da se ono što radim počinje svidati, makar i samo jednom slušaocu, udvostručio bih napore da poduzmem sljedeći korak«. Jer ako je išta od svega bilo iritantno, onda se to može reći jedino za Jermanovo *Prenošenje zvuka iz prostora u prostor* ostvareno na relaciji Kina SC i menze SC u doba dana kada je frekventnost ljudstva najgušća, tj. kada je u toku bila filmska matineja i ručak. Možete zamisliti zatečenost izglednijih studenata kojima je iz tiha mira serviran zvuk s ekrana u kino-dvorani i izbezumljenje kino-posjetilaca kad se, za trajanja projekcije, u zvučnicima čula jedino larva iz susjedne menze...

No taj raskorak između proklamiranog (iritiranja) i polučinog (prijava) samo je jedan od paradoksa u djelatnosti nepredvidiva harlekina meta-glazbe, a on se još i potencira u trenucima kad dokućujete golemu snagu ličnosti, premda se Cage svojski trudio da kompozicije učini upravo obrnutim – depersonaliziranim! Klavirske skladbe *Music of Changes*

(1951) i (1948 – 1948) spadaju među kapitalna djela u autorovu opusu, jer su u njima prisutna dva najkarakterističnija načela Cageova izraza: dosljedna organizacija vremenskog protoka na razmiedi aleatorike, proračunanosti i fatuma i – definitivna historijska preparacija instrumenta, s višestrukim posljedicama po njegov daljnji tretman u umjetničkoj glazbi.

Music of Changes dode mu nešto poput tonskog dešavanja na osnovi bacanja triju novčića, prema starokineskoj proročanskoj knjizi *I Ching*, a *Sonatas & Interludes* pokušaj je izražavanja »trajnih emocija« u glazbi kako ih shvaća indijska tradicija. Za potonju je neophodna temeljita preparacija klavira (Nada Kolundžija ju je izvela javno) umetanjem sve sile vijaka, čavala, tipli i sličnih sitnica među žice, da bi konačan efekt rezultirao upravo fantastičnim ansamblom udaraljki pod kontrolom klavijature, odnosno veličanstvenim zvukovnim bogatstvom na tragu ind(onez)ijske perkusionističke raskoši.

I premda je Cage izrazit antitalent za kreaciju u vertikalnom smislu (s harmonijom, uvjetno rečeno, muku je mučio još kao Schoenbergov student), te dvije skladbe nose pečat izuzetne muzičke kvalitete i izazovnosti za suvremenog interpreta. Na stranu sva prateća programnost i pretenciozna filozofičnost, koje se bez imalo griznje savjesti mogu u potpunosti zanemariti – s tim se kompozicijama može komunicirati u ravni relevantnog glazbenog događaja s predznakom aktualnosti i svježine.

Sjajni izvođači Herbert Henck (SR Njemačka) i Nada Kolundžija (Beograd) bez ostatka su iskoristili pruženu mogućnost dokazavši da je Cage i nakon tridesetak godina – dakle poslije nezaobilazne ekspanzije slobodnog džeza, rokeračkog undergrounda, ECM-ovskih trendova i pankerskog minimalizma – ostao temeljnom mjernom jedinicom otkaćenja, a u usporedbi s glavninom tekuće muzičke produkcije i prava novina. Teško je prikloniti se mišljenju da je Novi zvuk izvršio svoju zadaću dok se avangardisti tek stidljivo poigravaju elementima izraza što ih je Cage radikalizirao do krajnjeg zaoštrenja (i apsurdna).]

Nenad Miletić